

a
llegim

46-47

● Entrevista a Jean-Marie Blas de Roblès, guanyador del premi *Médecis* 2008 ● 'La nit del caçador', de Davis Grubb

48-49

● La Fundació La Mirada publica els escrits de l'exili de Francesc Trabal ● Ha-Joon Chang i els fantasmes capitalistes

La memòria de Josep Maria Castellet

L'actual president de Grup 62 revisa i amplia 'Memòries confidencials d'un editor', un text que va aparèixer en el catàleg no venal dels 25 anys d'Edicions 62. Un quart de segle després Castellet reivindica el poder del director literari

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

L'any 1987, poc abans de publicar *Els escenaris de la memòria*, el primer dels textos autobiogràfics construït a partir del retrat de nou escriptors amics –entre els quals hi havia Pier Paolo Pasolini, Mercè Rodoreda i Rafael Alberti–, Josep Maria Castellet va escriure una “breu història literària” d'Edicions 62, on havia treballat des del 1964 després d'acceptar la proposta de Max Cahner, cofundador, juntament amb Ramon Bastardes, de l'editorial.

“Que ningú no vegi en la meua decisió cap sacrifici patriòtic”, alerta Castellet al primer capítol del volum. Un quart de segle després de ser escrit, *Memòries confidencials d'un editor* ha estat revisat i ampliat amb un afegit de 20 pàgines que cobreix els 10 anys previs a la jubilació (1987-1997) i un comiat brevíssim en què, a més d'esmentar les tres editores que l'han succeït –Anik Lapointe, Martina Ros i Pilar Beltran– fa referència a l'absorció per part de Planeta: “L'any 2000 vaig ser nomenat president del consell i el 2006 hi va haver un important canvi de l'accionariat que va comportar, entre altres coses, la incorporació de diversos segells editorials en llengua catalana, els quals componen l'actual Grup 62”.

Amb 85 anys fets, Castellet conserva la tipologia “astènica” que va delimitar el psiquiatre i neuròleg Ernest

ELS TRES ÚLTIMS RETRATS

L'any 2009, a l'hora de presentar *Seductors, visionaris i il·lustrats*, Josep Maria Castellet va fer explícita la voluntat d'escriure un retrat literari més: el de Montserrat Roig. Dos anys després, havent rebut el Premi Nacional de les Lletres espanyoles, Castellet s'hi va posar. El resultat, *Montserrat Roig, inicis d'una amistat*, repassa els primers anys de l'escriptora. Castellet la va conèixer el 12 de desembre del 1970, durant la tancada de Montserrat, i un any després la convidava al despatx d'Edicions 62 per parlar del seu debut, el llibre de contes *Molta roba i poc sabó* (Selecta). "La conversa ja va ser com seria sempre, viva i molt fluida -escriu Castellet-. Interrompia per demanar aclariments i tendia a acompanyar les respostes amb gestos que, alternativament, podien ser de sorpresa, d'assentiment o de negació. Amb el temps em vaig acostumar a la seva generositat gestual. Formava part d'una manifestació del seu caràcter que tendia tant a expressar afecte i interès com a demanar-los".

"De tots tres retrats, el de Montserrat Roig ha estat el més difícil d'escriure", admet Castellet. *Salvador Espriu, secrets i silencis* mostra la part més sorneguera del poeta. L'editor el va conèixer l'any 1952: "L'interrogatori a què em va sotmetre al pis del passeig de Gràcia, 132, als Jardinetes, va durar prop de quatre hores -de les set de la tarda a quarts d'onze tocats- i va ser molt

dur perquè no donava treva, vull dir que no ofería ni un mal got d'aigua, ni et preguntava si volies passar un moment pel bany". Interessat per arribar fins al fons de la poesia d'Espriu, els lligams amb la càbala jueva que Castellet va descobrir van ser negats categòricament per l'autor d'Arenys de Mar.

El retrat de Baltasar Porcel és el més panoràmic de tots: comença en un tren que viatja cap a París l'any 1969 i arriba fins a un altre viatge a la capital francesa, fet l'any 2005, amb motiu de la concessió del Premi Catalunya a l'antropòleg Claude Lévi-Strauss. El Porcel contradictori, arauzat i vitalista protagonitza el text més emotiu del llibre.

Kretschmer: "filiforme" i "vincladís", la seva "alçada mitjana considerablement allargada" segueix impressionant. La mirada ferma i el discurs, segur i immutable, acaben de blindar una figura que ha fet una important contribució a l'edició catalana. "Quan en Cahner em va venir a buscar volia un editor literari però tenia una urgència -diu Castellet-: volia llançar una col·lecció de novel·la estrangera rigorosament contemporània. En aquells moments, jo formava part del comitè de lectura de Seix Barral i coneixia molt bé el panorama europeu gràcies al Prix International de Littérature". Poc després de posar-se a pensar en aquest futur catàleg, Cahner va ser expulsat d'Espanya. Castellet el va anar a trobar a Perpinyà per explicar-li "un pla de publicacions ambiciós", que passava per *Antologia Catalana*, una col·lecció dirigida per Joaquim Molas, *El Balanci* -l'esperada línia de novel·la estrangera- i la col·lecció de clàssics del pensament contemporani, entre d'altres.

"Un dels meus objectius ha estat contribuir a la desprovincianització -recorda Castellet-. El franquisme volia que en català només fossin publicats els autors d'aquí. Això era justament el que calia combatre. Cinquanta anys després podem dir que des d'un punt de vista literari el lector està al dia de les obres més importants que es publiquen al món". Durant la dècada dels 60, alguns dels autors publicats per Edicions 62 van ser Vasco Pratolini, Heinrich Böll, Alain Robbe-Grillet, Italo Calvino i Günter Grass. Migsegle

CASTELLET DURANT LA PRESENTACIÓ DEL SEU ÚLTIM LLIBRE A LA SEU ACTUAL DE GRUP 62

XAVIER BERTRAL

després, i havent superat els 650 títols, *El Balanci* compagina autors catalans i internacionals: algunes de les últimes novetats són *Diari d'hivern*, de Paul Auster, *Cabaret Pompeya*, d'Andreu Martín, *El llenguatge secret de les flors*, de Vanessa Diffenbaugh i *El caçador d'ombres*, de Joan Barril.

El petit editor i l'esperit viatger

"L'actual sistema d'editors és una evolució completament racional del sector -opina Castellet-. Com a director literari m'ho vaig passar molt bé: tenia la llibertat de fer el que em donava la gana i quan tens aquest vici és molt difícil que te'l treguin. La figura de l'editor-director literari (com van ser Carlos Barral i Jorge Herralde) s'ha anat acabant".

Castellet reconeix les virtuts de les estructures petites, tot sovint temeràries, encara amb el record al cap dels primers anys -difícils i precaris- d'Edicions 62: "Quan has estat al davant d'una editorial important, t'adones que el petit editor sempre és imprescindible. Fa una feina fantàstica -fins i tot pot arribar a obrir camins- i envejaries publicar algun dels seus títols i autors, encara que sàpigues que no acabaran de ser rendibles".

Abans d'assumir el càrrec d'Edicions 62, la formació literària de Castellet s'havia nodrit en part gràcies a l'amistat amb Carlos Barral, els germans Ferrater, Juan Goytisolo i Jaime Gil de Biedma. "Em va venir d'ells, la idea de sortir a fora per aprendre més -recorda Castellet-. La situació política del moment ens ho posava

molt difícil. Després d'estades a París i Londres durant la dècada dels 50, el contacte amb l'estranger es va anar fent més i més imprescindible. A la dècada següent vaig tenir l'oportunitat de sortir bastant, gràcies a la Comunitat Europea d'Escriptors, de la qual formava part".

A Memòries confidencials d'un editor explica les expedicions italianes amb J.V. Foix i Maurici Serrahima. Més endavant, l'any 1967, viatja a Caracas just després d'un terratrèmol espectacular, i rep el representant de la Generalitat, Marc Aureli Vila, a la seva habitació d'hotel -i en calçotets-. El viatge més arriscat arribaria més endavant: l'any 1972 va passar uns dies amb Mario Vargas Llosa i l'agent literària Carme Balcells a Venècia, el Perú i Xile. "A Iquitos en Mario ens va voler ensenyar un poblat que investigava per al llibre *Pantaleón y las visitadoras*. Fent camí enmig de la selva, la Carme i jo vam acabar caient en un rierol". No hi van trobar "cocodrils ni altres bèsties perilloses", escriu a *Memòries confidencials d'un editor*, que encara amaga un últim viatge a Miami i Tampa acompanyat de Joan Peruchó. "Fa poc llegia unes paraules molt encertades de Carlo Ginzburg -diu Castellet-. Deia que la veritat de la memòria no és la veritat dels fets. Pot ser-ho, però no és així necessàriament. Això ens salva una mica, als escriptors...". Com totes les memòries, la de Castellet és altament selectiva: a més d'un lector les omissions li seran tant o més reveladores que els noms seleccionats. ♦

GALERIA DE RECORDS EDITORIALS

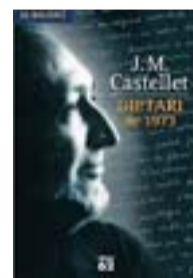
ELS ESCENARIS DE LA MEMÒRIA
EDICIONS 62
272 PÀG./14,50 €

L'art de la memòria va començar a interessar Castellet a partir del contacte amb l'obra planiana, que va explorar a *Josep Pla o la raó narrativa* (1970). A *Els escenaris...* construeix retalls autobiogràfics a través del retrat de nou escriptors.

SEDUCTORS, ILLUSTRATS I VISIONARIS
EDICIONS 62
252 PÀG./22 €

A *Seductors, il·lustrats i visionaris* (2009), l'editor Carlos Barral, l'assagista Joan Fuster i el novel·lista Terenci Moix comparteixen protagonisme amb Manuel Sacristán, primer "amic intel·lectual" de Castellet, el polític Alfonso Comín i el poeta Gabriel Ferrater.

DIETARI DE 1973
EDICIONS 62
154 PÀG./21 €

Escrit entre el febrer i el juliol del 1973, l'únic dietari que ha mantingut Castellet va ser trobat per l'editor mateix endreçant la seva biblioteca. Publicat l'any 2007, el llibre vol ser un reflex de la quotidianitat de l'escriptor.

MEMÒRIES CONFIDENCIALS D'UN EDITOR
EDICIONS 62
202 PÀG./22,50 €

Escrit l'any 1987 amb el títol *Memòries poc formals d'un editor literari*, Castellet ha repassat, "arreglat una mica" i ampliat el text original i hi ha afegit els retrats d'Espriu, Porcel i Roig datats entre la primavera i la tardor del 2011.